

Výběr z tištěných pramenů a literatury ve vztahu k osobnosti a k tématu Gorazdových projevů

Pavel Marek

Prameny

- Úřad eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie Pravoslavné církve v českých zemích a na Slovensku v Olomouci (dále jen Archiv pravoslavné církve), f. Matěj Pavlík-Gorazd, kart. Biskup Gorazd, kart. Biskup Gorazd, korespondence, promluvy (Biskup Gorazd: *O pronásledování náboženství v SSSR*; Biskup Gorazd: *O poměru sovětů k nynějšímu společenskému řádu*).
- Archiv pravoslavné církve, f. Matěj Pavlík-Gorazd, kart. Biskup Gorazd, korespondence, duchovní.
- Farský, Karel – Kalous, František, *Československý katechismus. Učebnice pro mládež i věřící církve čsl.* Příbram: Farský 1922, 24 s.
- Farský, Karel, *Přelom. Příspěvek k dějinám vzniku církve československé z roku 1918.* Praha: nákl. vl., 1921, 80 s.
- Farský, Karel, „Zpode jha“, *Vznik církve čsl.* Praha: Klub reformního duchovenstva, 1920, 58 s.
- Gorazd, „Co chce pravoslaví“, in: *Pravoslavný kalendář 1994.* Praha: Pravoslavné vydavatelství, 1993, s. 73–74.
- Gorazd Pavlík, biskup, *O krizi v Církvi československé. Otázka pravoslavné církve v Československu.* Praha: Lidová Tribuna, 1924, 61 s.
- Gorazd, „O lásce k národu a vlasti“, in: *Pravoslavný kalendář na rok 1977.* Bratislava: Cirkevné nakladatelstvo, 1976, s. 102–103.
- Gorazd, biskup, *O úkolech a orientaci církve československé.* Olomouc: Diecézní rada CČS, 1922, 39 s.
- Gorazd Pavlík, episkop v Praze, *Odvodní spis*, edit. Jan Baudiš. Jihlava: Pravoslavná církevní obec v Jihlavě, 1999, 28 s.
- [Gorazd-Pavlík, anonymně], *Pamětní spis o právním postavení církve pravoslavné v Republice československé.* Praha: Církev pravoslavná v RČS, 1932, 90 s.

„Z projevů biskupa Gorazda v době ohrožení naší vlasti před 40 lety“, in: *Pravoslavný kalendář na rok 1978*, edit. Pavel Aleš. Bratislava: Cirkevné nakladatelství, 1977, s. 97–100.

Promluva bratrů M. Pavlíka a E. Dlouhého-Pokorného ve dnech sjezdu čs. církve 8. a 9. 1. 1921 v Praze. Praha: Církev československá, 1921, 16 s.

Valný sjezd Církve československé konaný v sobotu a v neděli dne 8. a 9. ledna 1921 v Praze. (Těsnopisecký zápis). Praha: Církev československá, 1921.

Literatura

Aleš, Pavel, *Pravoslávna cirkev u nás. Prehľad dejinnej cesty*. Prešov: Metropolitná rada Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, 1998, 93 s.

Aleš, Pavel, „Psal se rok 1933 a slavil se svátek sv. Václava, knížete a mučedníka českého“, in: *Pravoslavný kalendář 2003*. Praha: Pravoslavné vydavatelství, 2002, s. 99–107.

Aleš, Pavel, „Vztah svatého biskupa Gorazda k ruskému pravoslaví“, in: *Pravoslavný teologický sborník 15* (1989), s. 5–16.

Babka, Lukáš et al., *Příběhy exilu: osudy exulantů z území bývalého Ruského impéria v meziválečném Československu – Stories of exile: the destinies of exiles from the territory of the former Russian empire in interwar Czechoslovakia – Istorii izgnanija: sudby emigrantov s territorii byvšej Rossijskoj imperii v mežvojennoj Čechoslovakii*. Praha: LA Památníku národního písemnictví, 2018, 335 s.

Babka, Lukáš – Zolotarev, Igor (edit.), *Russkaja akcija pomošči v Čechoslovakii. Istorija, značenije, nasledije*. Praha: Nacionalnaja biblioteka Češskoj republiky – Slavjanskaja biblioteka – Russkaja tradicija, 2012, 359 s.

Balcárek, Petr, „Myšlenkový vývoj biskupa Gorazda“, in: *Andros Probabilis. Sborník prací přátel a spolupracovníků historika prof. PhDr. Miloše Trapla, CSc., k jeho 70. narozeninám*, edit. Jiří Malíř, Pavel Marek. Brno – Olomouc: Maticе moravská a Univerzita Palackého, 2005, s. 299–305.

Бурегa, Владимир Викторович, „Епископ Сергей (Королев) и процесс становления русского эмигрантского прихода в Праге (1922–1923)“, in: *Хранители веры православной: Из жизни двух представителей Русской Православной Церкви в Чехии – священника Николая Рыжкова и владыки Сергия*. Прага: IDEG, 2004, s. 72–82.

Бурегa, Владимир Викторович, „Горазд (Павлик), священномученик, епископ Чешский и Моравско-Силезский“, in: *Православная*

- энциклопедия, Том XII. Москва: Православная энциклопедия, 2006, s. 88–92.
- Cap, Alexander, *Svätý novomučeník a vyznávač patriarcha Tichon (Bellavin)*. Prešov: Prešovská univerzita, 2002, 163 s.
- Cinek, František, *Arcibiskup Dr. Antonín Cyril Stojan: Život a dílo: Pokus o nárys duchovní fysiognomie*. Olomouc: Lidové knihkupectví, 1930, 1179 s.
- Cinek, František, *K náboženské otázce v prvních letech naší samostatnosti 1918–1925. K ideovému vývoji církve československé. Hnutí pravoslavné v Československu. K situaci českobratrského protestantismu. Dodatek*. Olomouc: Lidové tiskařské závody, 1926, 315 s.
- Dejmek, Jindřich, *Edvard Beneš: politická biografie českého demokrata. Část první, Revolucionář a diplomat (1884–1935)*. Praha, Karolinum, 2006, 631 s.
- Dejmek, Jindřich, *Edvard Beneš: politická biografie českého demokrata. Část druhá, Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935–1948)*. Praha: Karolinum, 2008, 790 s.
- Frýdl, David, *Reformní náboženské hnutí v počátcích Československé republiky. Snaha o reformu katolicizmu v Čechách a na Moravě*. Brno: L. Marek, 2001, 219 s.
- Gavriněv, Vladimír, „Biskup Sergij pražský a archimandrita Isaakij – dva šířitelé pravého křesťanství“, in: *Osobnost v církvi a politice: Čeští a slovenští křesťané ve 20. století*, edit. Pavel Marek – Jiří Hanuš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, s. 270–286.
- Gebhart, Jan – Kuklík, Jan, *Druhá republika 1938–1939. Svár demokracie a totality v politickém, společenském a kulturním životě*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, 315 s.
- Grigorič, Vladimír, *Pravoslavná církev v Republice československé: Historicko-kanonické pojednání o Pravoslavné Církvi v Čechách, na Moravě a ve Slezsku jakož i na Slovensku a Podkarpatské Rusi v přítomné době, s připojením některých dat o Pravoslaví v dějinách národa československého a karpatoruského*, 1. vyd. Praha: Nákl. Vladislava Čerycha, 1926, 127 s.
- Grigorič, Vladimír, *Pravoslavná církev ve státě Československém: Historicko-kanonické pojednání o Pravoslavné Církvi v Čechách, na Moravě a ve Slezsku jakož i na Slovensku a Podkarpatské Rusi v přítomné době, s připojením některých dat o Pravoslaví v dějinách národa československého a karpatoruského*, 2. opravené vydání. Praha: V. Čerych, 1928, 174 s.

- Harbuřová, Ľubica, *Ladomirovské reminiscencie: z dejín ruskej pravoslávnej misie v Ladomirovej: 1923–1944*. Prešov: Pravoslávna bohoslovecká fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2000, 127 s.
- Hlaváček, Petr – Fesenko, Mychajlo, *Rusové v Praze: Ruští intelektuálové v meziválečném Československu*. Praha: Univerzita Karlova, 2017, 155 s.
- Hruban Mořic, *Z časů nedlouho zašlých: Vzpomínky Dr. Mořice Hrubana*, edit. Jan Drábek (Řím – Los Angeles: Křesťanská akademie, 1967) 369 s.
- Hudek, Adam – Kopeček, Michal – Mervart, Jan (eds.), *Čecho/slovakismus*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2019, 478 s.
- Jakovlev, Alexandr, *Rusko plné křížů*. Brno: Doplněk, 2008, 226 s.
- Jindra, Martin, „Česká pravoslavná církev v letech 1942–1945“, *Securitas imperii* 25 (2014), č. 2, s. 10–39.
- Jindra, Martin, *Česká pravoslavná církev od Mnichova po obnovu v roce 1945*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2015, 375 s.
- Kopřivová, Anastasia, *Ruská, ukrajinská a běloruská emigrace v Praze*. Praha: Národní knihovna, 1995, 31 s.
- Kopřivová, Anastasija – Babka, Lukáš, *Russkaja emigracija v Prage (1918–1945): putevoditel' – Ruská emigrace v Praze (1918–1945): průvodce*. Praga: Nacionalnaja biblioteka Češskoj Respubliky – Slavjanskaja biblioteka, 2022, 205 s.
- Косик, Виктор И., *Русская церковь в Югославии (20–40е гг. 20. века)*. Москва: Православный Свято-Тихоновский богословский институт, 2000, 287 s.
- Косик, Виктор И., *Русское церковное зарубежье: 20 век в биографиях духовенства от Америки до Японии*. Москва: Православный Свято-Тихоновский Гуманитарный Университет, 2008, 400 s.
- Кострюков, Андрей Александрович, *Русская Зарубежная Церковь в первой половине 1920-х годов: Организация церковного управления в эмиграции в его отношении с Московской патриархией при жизни патриарха Тихона*. Москва: Издательство право славного свято-Тихоновского гуманитарного университета, 2007, 394 s.
- Kudrys, Milan, „Hnutí katolíckého kléru a jeho program v letech 1918–1921“, in: *Marginalia Historica*, 3, *Sborník prací Katedry dějin a didaktiky dějepisu PdF UK*. Praha: Karolinum, 1999, s. 217–253.
- Маковецкий, Аркадий, *Белаяцерковь, Вдали от атеистического террора. История Русской Православной Зарубежной Церкви*. Москва – Санкт-Петербург: Питер, 2009, 315 s.
- Manuil (Lemeševskij, Viktor V.), *Die orthodoxen Bischöfe von 1893 bis 1965*, 1. Erlangen: Oikonomia, 1979, 431 s.

- Marek, Pavel, *Církevní krize na počátku první Československé republiky*. Brno: L. Marek, 2005, 335 s.
- Marek, Pavel, *Česká reformace 20. století? K zápasu Církve československé (hutské) o vizi moderního českého křesťanství v letech 1920–1924*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015, 386 s.
- Marek, Pavel, *České schisma: Příspěvek k dějinám reformního hnutí katolického duchovenstva v letech 1917–1924*. Olomouc – Rosice: Gloria, 2000, 333 s.
- Marek, Pavel, *Český katolicismus 1890–1914: Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*. Olomouc: Gloria, 2003, 649 s.
- Marek, Pavel, „Das Verhältnis zwischen Staat und Kirchen“, in: *Handbuch der Religions- und Kirchengeschichte der böhmischen Länder und Tschechiens im 20. Jahrhundert*, edit. Martin Schulze Wessel und Martin Zückert. München: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2009, s. 3–46.
- Marek, Pavel, „Katolický modernismus v českých zemích a jeho vyústění“, in: *Jan Šrámek a jeho doba*, edit. Pavel Marek. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2011, s. 81–133.
- Marek, Pavel – Lupčo, Martin, *Nástin dějin pravoslavné církve v 19. a 20. století: Prolegomena k vývoji pravoslaví v českých zemích, na Slovensku a na Podkarpatské Rusi v letech 1860–1992*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012, 591 s.
- McGuckin, John Anthony (edit.), *The Encyclopedia of Eastern Orthodox Christianity*, 1. Oxford: Blackwell Publishing, 2011, 408 s.
- Мосс, Владимир, *Православная Церковь на перепутье (1917–1999)*. Санкт-Петербург: Алетейя, 2001, 400 s.
- Němec, Ludvík, „The Czechoslovak Orthodox Church“, in: *Eastern Christianity and Politics in the Twentieth Century*, edit. Pedro Ramet. Durham: Duke University Press, 1988, s. 251–267.
- Nikon (Rklickij), *Žizneopisanie Blažennejsago Antonija, Metropolita Kijevskogo i Galicijskogo*. New York: Severo-Amerikanskaja i Kanadskaja eparchija, 1956–1963, sv. 1–10.
- Нивьер, Антуан, *Православные священослужители, богословы и церковные деятели русской эмиграции в Западной и центральной Европе: Биографический справочник*. Москва – Париж: Русский Путь – YMCA-PRESS, 2007, 745 s.
- Novák, Jiří A., „Vladyka Gorazd proti Mnichovu“ [přetisk části poselství východním církvím], *Hlas pravoslaví* 5 (1949), č. 5, s. 108–109.

- Nykl, Hanuš, *Náboženství v ruské kultuře*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013, 368 s.
- Окунцов, Иван Кужмич, *Русская эмиграция в Северной и Южной Америке*. Буенос Айрес: Изд. Сеятель, 1967, 423 s.
- Olivová, Věra, *Dějiny první republiky*. Praha: Společnost Edvarda Beneše, 2012, 359 s.
- Памяти владыки Сергия Пражского*. Нью-Йорк: RBR, 1987, 212 s.
- Pokorný, Vojtěch, *Ignát Wurm: poslední z družiny Sušilovy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2018, 264 s.
- Поспеловский, Дмитрий Владимирович, *Русская Православная Церковь в XX веке*. (Москва, Республика, 1995, 509 s.
- Русская Православная Церковь в Северной Америке: Историческая справка*. Jordanville: Holy Trinity Monastery, 1954, 224 s.
- Русская церковь XX. Век: Материалы конференции История Русской Православной церкви в XX веке (1917–1933гг.)*. Мюнхен: Монастырь Иова Почаевского, 2002, 580 s.
- Русское Зарубежье. Золотая книга эмиграции. Энциклопедический биографический словарь*. Москва: Российская политическая, 1997, 745 s.
- Seide, Gernot, *Geschichte der Russischen Orthodoxen Kirche im Ausland von der Gründung bis in die Gegenwart*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz, 1983, 476 s.
- Скурат, Константин Ефимович, Исторический очерк Православной Церкви Чешских земель и Словакии, in: *Богословский вестник Московской Духовной Академии и семинарии* (2003), č. 3, s. 179–191.
- Скурат, Константин Ефимович, *История Поместных Православных Церквей*, Том 1, 2. Москва: Русские огни, 1994, 334 s. a 1996, 320 s.
- Soubigou, Alain, *Tomáš Garrigue Masaryk*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2004, 451 s.
- Surma, K. D., „Vlastenectví vladyky Gorazda“, *Hlas pravoslaví* 35 (1979), č. 5–6, s. 98–101.
- Широков, Сергей, *Биографический словарь миссионеров Русской Православной Церкви*. Москва: Уздательство Белый город, 2004, 447 s.
- Шкаровский, Михаил В., *Обновленческое движение в Русской Православной Церкви XX. Века*. Санкт-Петербург: Нестор, 1999, 99 s.
- Trapl, Miloš – Konečný, Karel – Marek, Pavel, *Politik dobré vůle: Život a dílo Msgre Jana Šrátka*. Praha: Vyšehrad, 2013, 460 s.

Veverková, Kamila, „Arcibiskup kazaňský a čistopolský Sergij (Koroljov): významná postava pražského církevního života 1. poloviny 20. století“, *Theologická revue* 79 (2008), č. 1–2, s. 68–73.

Виноградов, Василий, „О некоторых важнейших моментах последнего периода и деятельности сватейшего патриарха Тихона (1923–1925 гг.)“, *Церковно-исторический Вестник* 1 (1998), č. 1, s. 8–40.